

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

©2022 БАБАЄВ В. М., ДИМЧЕНКО О. В., РУДАЧЕНКО О. О., СМАЧИЛО В. В.

УДК 332
JEL: R11; R12; R19

Бабаєв В. М., Димченко О. В., Рудаченко О. О., Смачило В. В. Організаційні зміни в системі управління регіональним розвитком

Авторами доведено, що проблема реформування адміністративно-територіального устрою в Україні переходить з рівня постановки й обговорення в практичну площину реалізації. Особливо впливовий імпульс прискорення цим змінам надав процес створення в Україні об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Наразі в Україні відбувається наступний етап реформування місцевого самоврядування – укрупнення районів. У процесі утворення нових районів запропоновано використовувати інформацію щодо розвитку ОТГ і враховувати досвід ЄС у цій сфері, що в перспективі обумовить підвищення ефективності використання наявних ресурсів та рівня життя населення на тлі поліпшення екологічної ситуації в регіоні. У дослідженні обґрунтовані пропозиції щодо застосування процесного підходу для укрупнення районів. До переваг реалізації цих пропозицій належать: узгодженість зі структурами ЄС у сфері управління районами; можливість реалізації концепції «RURBAN»; забезпечення сталого розвитку регіону; підвищення значення ОТГ у процесі територіального управління та ін. Успіх у розвитку залежить не тільки від стартового потенціалу, а і від механізмів управління розвитком, одним із яких можна вважати механізм «збалансування ресурсів, напрямків, завдань і методів управління розвитком». Реалізація заходів із субурбанізації (процесу зростання та розвитку приміської зони великих міст, унаслідок чого формуються міські агломерації) дозволить забезпечити довгострокове економічне зростання регіонів, поліпшення рівня життя населення та досягнення інших стратегічних цілей. У приміській зоні має з'явитися та зростати «середній клас» населення. А для цього важливо організувати та підтримати перенесення «за місто» виробництв, житла, інфраструктури, організувати екозахист систем і створити субурбанізаційний економічний простір, культурний і туристсько-оздоровчий простір, розвинути та якісну інфраструктуру життєзабезпечення населення та транспортного сполучення.

Ключові слова: регіон, розвиток, укрупнення районів, урбаністика, субурбанізація, територіальні громади.

Рис.: 2. Бібл.: 21.

Бабаєв Володимир Миколайович – доктор наук з державного управління, професор, ректор Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4638-5263>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/9867>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56328723800>

Димченко Олена Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: dymchenkoov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8817-2517>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/697457>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56088782800>

Рудаченко Ольга Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: polkin87@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9597-5748>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2256142>

Смачило Валентина Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6153-1564>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57314860700>

UDC 332
JEL: R11; R12; R19

Babayev V. M., Dymchenko O. V., Rudachenko O. O., Smachylo V. V. Organizational Changes in the System of Regional Development Management

The authors have proved that the problem of reforming the administrative-territorial structure in Ukraine is moving from the level of staging and discussion to the practical plane of implementation. A particularly influential impetus to the acceleration of these changes was given by the process of creating amalgamated territorial communities (ATCs) in Ukraine. Currently, the next stage of reforming local self-government is taking place in Ukraine, which is the consolidation of districts. In the process of formation of new districts, it is proposed to use information on the development of ATCs and take into account the EU experience in this area, which in the future will lead to an increase in the efficiency of the use of available resources along with the improving of the standard of living of the population against the background of betterment of the ecological situation in the region. The study substantiates proposals for applying a process approach to the consolidation of districts. The advantages of implementing these proposals include: consistency with EU structures in the field of district management; the possibility of implementing the conception of «RURBAN»; ensuring sustainable development of the region; increasing the importance of ATCs in the process of territorial management, etc. Success in development depends not only on the starting potential, but also on the mechanisms of development management, one of which can be considered the mechanism of «balancing resources, directions, tasks and methods of development management». The implementation of measures of suburbanization (the process of growth and development of the suburban zone of large cities, as a result of which urban agglomerations are formed) will ensure long-term economic growth of the regions, improve the standard of living of the population and achieve other strategic goals. In the suburban area, the «middle class» of the population should appear and grow. And for this it is important to organize and support the transfer «out of town» of industries,

housing, infrastructure, organize eco-protection of systems, create a suburbanization economic space, cultural, tourist and recreational space, developed and high-quality infrastructure for life support of the population and transport links.

Keywords: region, development, consolidation of districts, urbanism, suburbanization, territorial communities.

Fig.: 2. **Bibl.:** 21.

Babayev Volodymyr M. – D. Sc. (Public Administration), Professor, Rector of the O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4638-5263>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/9867>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56328723800>

Dymchenko Olena V. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Entrepreneurship and Business Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: dymchenkoov@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8817-2517>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/697457>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56088782800>

Rudachenko Olha O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Entrepreneurship and Business Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: polkin87@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9597-5748>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2256142>

Smachylo Valentyna V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Entrepreneurship and Business Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6153-1564>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57314860700>

Адміністративно-територіальний устрій (АТУ) України, що історично сформований на даний час, усе більше вступає в протиріччя з вимогами щодо соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. Трансформаційний процес у цій сфері прискорився у зв'язку з реальними реформаційними кроками щодо децентралізації влади й укріплення місцевого самоврядування. Зараз проблема реформування адміністративно-територіального устрою в Україні переходить з рівня постановки й обговорення в практичну площину реалізації. Особливо впливовий імпульс прискорення цим змінам надав процес створення в Україні територіальних громад (ТГ), що поставило «на порядок денний» завдання перерозподілу компетенцій, прав і обов'язків між різними структурами влади на регіональному рівні. Із позицій державної регіональної політики важливо звести до мінімуму виникнення місцевих конфліктів з питань перебудови, а тому на сьогодні регіонам запропоновано самим розробити варіанти укрупнення районів, визначення меж та управлінських функцій цих територіальних новоутворень.

Політика децентралізації знайшла відображення в багатьох працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. До них належать: Бобровська О. [1], Луніна І. [2], Наконечний В. [3], Смачний В. [4], Цабєка А. [5], Дайер К. і Роуз П. [6], Мікуш О. зі співавторами [7] та інші.

Також важливий внесок в напрямку дослідження укрупнення районів зробили й такі автори: Куйбіда В. і Заяць І. [8], Литвин В. [9], Малиновський В. [10], колектив авторів [11] та інші. Однак до остаточного висновку та конкретних пропозицій щодо орга-

нізаційних змін у регіонах автори так і не дійшли, що робить дослідження особливо актуальним.

Основною метою статті є розробка пропозицій щодо змін в організації управління в Харківському регіоні у вигляді укрупнення районів, враховуючи досвід ЄС у цій сфері, що в перспективі дасть змогу підвищити ефективність використання наявних ресурсів та рівня життя населення.

Районування, як принцип розмежування та виділення територій, знайшло застосування при вирішенні не тільки адміністративних завдань, а і наукових, у різних галузях знань. Регіони (райони, ареали) визначають за різними територіальними ознаками, отримуючи відмінні між собою структурні управління: ландшафтні та фізико-географічні, геологічні, демографічні, політичні, промислові, гідрологічні, туристичні, часові (поєси часу) та інші. Як бачимо, наукові підходи та практики включили в себе «принцип районування» як важливий методологічний інструментарій, що застосовується для аналізу проблем, розробки обґрунтованих рішень щодо розміщення продуктивних сил, вирішень питань економічної безпеки, екозахисту та рекреації.

Наразі в Україні відбувається наступний етап реформування місцевого самоврядування – укрупнення районів. Досліджуючи цю проблему, акцентуємо увагу на таких положеннях.

Перше – районування є історичним процесом і відбиває як політичну ситуацію, так і рівень розвитку механізмів державного управління. Зміна адміністративно-територіального устрою відбувається за умов, коли мережа існуючих територіальних одиниць

починає втрачати якість управління країною або загрожує її територіальній цілісності.

Друге – територія країни для цілей ефективного управління має ієрархічно підпорядковану систему адміністративно-територіального поділу, в якій кожна нижня територіальна одиниця входить у склад території більш укрупненого рангу. І вже по ієрархії визначається спроможність керівництва країни управляти всією країною через місцеві органи самоуправління.

Третє – при всій консервативності адміністративно-просторових структур настають певні періоди, коли їх перебудова має бути проведена в стислі строки, щоб застаріла модель не стала бар'єром на шляху розвитку. Наразі в Україні саме такий період. У зв'язку з цим і пропонується укрупнення районів області.

Укрупнення районів – це по суті перебудова територіально-адміністративного устрою в межах області й організація нової системи управління в структурі компетенцій Обласної державної адміністрації (ОДА) [18]. Нова система районів створюється за критеріями:

- ✦ економічності (мінімізації витрат на управління в масштабах області);
- ✦ надійності й ефективності (забезпечення постійного режиму роботи з виконанням повного переліку функцій);
- ✦ спроможності (здатності реалізувати державну політику, узгодивши її з програмами та функціями місцевого самоврядування);
- ✦ відповідності та відповідальності щодо взаємодії і підтримки розвитку ТГ;
- ✦ максимального врахування європейських стандартів і досвіду районування.

Формуючи пропозиції щодо укрупнення районів, пропонуємо розглядати територію не як пасивну складову соціально-економічного простору, а як активний компонент розвитку, що включає в себе частину визначених характеристик (чисельність населення, площа земельного фонду, потужність виробництва та інше), а також «приховані можливості», що приховані в неточних розрахунках потенціалу, неспроможності персоналу, низькому коефіцієнті використання природних ресурсів [17]. На деяких територіях ці «приховані можливості» за рівнем свого потенціалу наближені до таких, що реально використовуються. Тому при рівних стартових можливостях районів у кожного з них є значний ефект активації, при вмілому використанні якого район може вийти в лідери.

Отже, успіх у розвитку залежить не тільки від стартового потенціалу, а й від механізмів управління розвитком, одним із яких можна вважати механізм «збалансування ресурсів, напрямків, завдань і методів управління розвитком». До ознак збалансованого розвитку, що проявляють себе через певний період, належать такі.

Перша ознака – стійкий тренд економічного зростання в межах району, визначення розрахунками ефективності використання ресурсів (зменшення витрат на одиницю ВРП), зростання конкурентоспроможності та інноваційності.

Друга ознака – підвищення показників життєвого рівня, якості життя та рівня добробуту населення.

Третя ознака (тісно пов'язана як з першою, так і з другою) – зростання задоволеності мешканців району своїм станом і перспективами, зниження конфліктності в громаді, стабілізація міграційного процесу, перевищення коефіцієнта народжуваності над коефіцієнтом смертності.

Четверта ознака – поліпшення екологічної ситуації, у т. ч. щодо відродження якості земельного фонду.

Здавалося б, що це «непрямі» ознаки збалансованості, але так розуміти їх хибно: збалансованість – це досягнення цілей комплексом різних заходів, а перераховане відповідає поставленим цілям розвитку. Тобто, якщо йти «від зворотного», то якщо цілі досягнуті, то слід признати, що механізм збалансованого використання ресурсів був задіяний і надійно спрацював.

Ще декілька ознак збалансованості розвитку – це довготривала стабільність, сталий розвиток у розумінні збереження екології та ресурсів для майбутніх поколінь; примноження потенціалу, а не тільки його використання, інтенсивний і якісний розвиток, а не тільки кількісний, не просте нарощування обсягів відомого спектра товарів та послуг.

Збалансований розвиток сьогодні переходить із теоретико-методологічного значення в надійний інструментарій вирішення практичних завдань. Практичний досвід у реформаційному процесі перебудови АТУ в Харківському регіоні має обласна рада ХОДА. На сьогоднішній день постійно формуються пропозиції та розробляються програми щодо об'єднання (укрупнення) районів Харківського регіону із залученням представників Мінрегіонбуду, обласної ради і ОДА, громадських організацій, керівників провідних вишів, а також фахівців і представників громадськості.

Науковий бік проблеми укрупнення районів Харківського регіону базується на деяких вихідних позиціях (рис. 1). Базовими, вихідними позиціями дослідження, на наш погляд, є такі:

1. Розбудовуючи нову структуру районів і районних органів управління, важливо звести до мінімуму руйнівний ефект старої (за принципом – не нашкодити).

2. Систему нових районів робити не «на зараз», а на віддалену перспективу, щоб не вносити «зміни і доповнення» до неї декілька разів на рік (негативний досвід такої політики всім відомий у системі законодавства).

Рис. 1. Вихідні позиції укрупнення районів

Джерело: авторська розробка.

3. Виконавши нове районування на наявних статистичних даних, уже зараз необхідно розробити дорожню карту діяльності районів з перших кроків, щоб період перебудови й адаптації не затягнувся на роки, бо часу в нас немає [12; 20].

4. Щодо структурної перебудови, тобто укрупнення районів, необхідно враховувати відповідність до європейських стандартів, згідно з Номенклатурою статистичних територіальних одиниць, розробленою для надання певним територіям фінансової допомоги ЄС, NUTS, враховуючи досвід міжрайонного співробітництва та ін.

5. Районам необхідно надати урбанізаційну функцію, в яку включити:

- ✦ мікрорайони та міста як об'єкти процесу субурбанізації;
- ✦ розвиток прогресивних форм просторової організації, зокрема кластерних;
- ✦ планування та загальне управління масштабними інфраструктурними проектами (ремонт і будівництво доріг, екозахист, організація системи поводження з ТПВ, інформаційний зв'язок та управління);
- ✦ реалізацію концепції рурурбанізації «міське та сільське партнерство» (тобто політики зближення, що буде відповідати європейській концепції RURBAN – партнерство для сталого розвитку міст і сільських районів).

У дослідженні щодо укрупнення районів варто зосередити увагу на трьох процесах [19]:

- ✦ двоєдиний процес «об'єднання – розмежування» адміністративних одиниць, ресурсів, компетенцій;
- ✦ організація нової системи управління та управлінських зв'язків (передусім – з ТГ).
- ✦ створення умов для забезпечення керованого (не стихійного) розвитку об'єктів і територій регіону.

Таким чином, нові райони мають враховувати такі принципи формування:

- ✦ бути економічно спроможними;
- ✦ бути здатними на ефективний саморозвиток;
- ✦ бути інноваційно активними та продуктивними;
- ✦ мають виконувати свою місію в забезпеченні внеску в регіональний розвиток і національну економіку;
- ✦ прискореними темпами підвищувати рівень життя населення на своїх територіях.

А для цього новоутворені райони мають бути одночасно і самокерованими, і підпорядкованими державному адміністративному впливу [13; 21]. Визначення балансу між самостійністю і державним впливом і є найбільш складним завданням наукової розробки створення нових районів.

Крім того, досягнуто збалансованість і по інших соціально значущих показниках:

- ✦ кількість медичних, освітніх, культурних, спортивних, соціальних та інших закладів для надання відповідних послуг;

- ✦ кількість юридичних і фізичних осіб – суб'єктів господарювання для забезпечення фінансової спроможності територіальних одиниць.

Варто зазначити, що всі адміністративні центри укрупнення районів мають потенціал для надання медичної допомоги II-го рівня та, що особливо важливо, у подальшому можуть стати центрами нових госпітальних округів.

На структурній моделі (див. рис. 1) наведено визначення вихідних положень підходу до укрупнення району. Окремим блоком виділено стратегічну роль субурбанізаційної політики та реального здійснення заходів цього напрямку в роботі ОДА і нових районів.

Урбаністика в науковому розумінні – це система наукових знань, предметом якої є всі аспекти взаємодії міських систем з людиною. Урбаністика розглядає структуру міста, характер і тенденції забудови міської території, соціальне життя в місті. Сьогодні урбаністика вийшла за межі класичного розуміння «місто» і розширює сферу знань у таких напрямках, як «розумне місто», міські агломерації, субурбанізація (освоєння приміських територій), рурурбанізація (перенесення будівельної інженерії та міського способу життя на сільські поселення) [14].

Як приклад наведено показники нового районування в Харківській області (рис. 2).

Процес урбанізації набуває розвитку за трьома напрямками:

- ✦ державна політика;
- ✦ місцеві ініціативи та регіональні стратегії;
- ✦ групи практичних урбаністів.

Практичні урбаністи – це групи ініціативної діяльності, що «відвойовують міський простір» самостійно, швидко і «на свій лад» – розбудовують паркові зони, тимчасові гральні майданчики, соціальні арт-інтерпретації (малі форми), саморобні лавки, куточки затишку тощо [15].

Субурбанізаційна стратегія в ситуації укрупнення районів ще потребує своєї розробки, але вже в постановочному плані можна визначити деякі її позитивні моменти. Перший – цю функцію частково мають взяти на себе нові районні центри. Саме вони мають зайняти активну позицію щодо перенесення не тільки будівельних конструкцій на агломераційне проектування, а і «вживити» в громади «стиль» міського устрою та способу життя. А це:

- ✦ житлове проектування й організація житлового будівництва, забезпечення «дороги» в передмістя і на село «забудовникам»;
- ✦ перенесення з міст до поселень виробничих комплексів, підприємств, логістичних центрів, транспортних установ тощо;
- ✦ планування та будівництво об'єктів інфраструктури (ЖКГ, культурні, спортивні об'єкти, торговельні та інші).
- ✦ підтримка кластерних форм організації корпоративної діяльності.

Як бачимо, тільки в одній цій сфері (містобудування за межами центру) для керівництва укрупнених і старих районів, при всій незалежності та самостійності ОТГ, визначається великий обсяг роботи економічного, інженерного й управлінського характеру. На

При формуванні моделі утворення укрупнених районів дотримано збалансованість за такими критеріями:
Кількість населення: в середньому 137,4 тис. осіб (крім м. Харкова), що фактично відповідає європейській системі NUTS на практиці формування адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального рівня (наприклад, у Польщі – в середньому 80 тис. осіб)
Площа району: в середньому 3 490 км ² , що також відповідає європейській практиці адміністративно-територіального устрою
Кількість населених пунктів: у середньому 198 одиниць, у т. ч.: селищ, міст районного та обласного значення
Щільність населення: в середньому 47 осіб на 1 км ² (крім м. Харкова), що відповідає міжнародній практиці (Литва, Чорногорія, Іран, Білорусь)
Кількість об'єднаних територіальних громад: у середньому в районі за перспективним планом 5–6 ОТГ
Доступність до нових районних центрів: орієнтовно до 85% населених пунктів знаходяться на відстані до 60 км і лише 15% – на відстані більше 60 км
Фінансова забезпеченість: у середньому обсяг зведених бюджетів кожного із об'єднаних районів у 2021 р. складав 1,5 млрд грн (крім м. Харкова)

Рис. 2. Показники нового районування Харківщини

наш погляд, справедлива така думка, що вивільнені кадри в апаратах старих районів прямо на місцях будуть затребувані в новій системі, та значною мірою – для проведення політики бізнес-підприємництва та субурбанізації.

Акцент уваги на субурбанізацію слід оцінювати як своєрідний місток до вибору пріоритетів і точок зростання. Згідно з теорією «полюсів зростання» (Ф. Перру) однаково правомірно в просторовому розумінні виділяти як окремі інноваційні виробництва, так і окремі населені пункти. І для України, скоріш за все, на цю роль можуть претендувати передусім окремі поселення. Плюсом зростання може стати невелике за чисельністю населення місто при реалізації на його території важливого інноваційного чи логістичного проекту [15]. А для Харківщини розбудова центрів логістичної мережі має значні перспективи.

Проводячи субурбанізаційну політику укрупнення, райони мають сконцентрувати увагу на таких напрямках:

- ✦ аналіз ситуації в районі щодо субурбанізаційного стану, ресурсного потенціалу, потреб;
- ✦ визначення стратегії субурбанізації та пріоритетів локального будівництва;
- ✦ планування та загальне управління масштабними інфраструктурними проектами (ремонт і будівництво доріг, екозахист і організація системи поводження з ТПВ, інформатизація зв'язку та управління);
- ✦ створення нових промислових виробництв;
- ✦ реалізація концепції «міське та сільське партнерство» відповідно до європейської концепції RURBAN (Партнерство для сталого розвитку міст і сільських районів, ухвалено Європарламентом у 2010 р.).

Субурбанізація підвищить цінність землі за містом і в швидкозростаючих поселеннях. Поява «за містом» промислових, логістичних, розважальних, спортивних, оздоровчих об'єктів, форм торгового обслуговування та харчування означає суттєві трансформаційні зміни в способі життя сільського поселення [16].

У приміській зоні та в поселеннях має з'явитись і зростати «середній клас» населення. А для цього важливо організувати та підтримати перенесення «за місто» виробництв, житла, інфраструктури, екозахист систем і створити субурбанізаційний економічний, культурний і туристсько-оздоровчий простір, розвинути та якісну інфраструктуру життєзабезпечення населення та транспортного сполучення.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження проблеми укрупнення районів з використанням методів урбаністики доцільно зробити такі висновки.

По-перше, в процесі утворення нових районів запропоновано використовувати інформацію щодо розвитку територіальних громад і врахувати досвід ЄС у цій сфері, що в перспективі обумовить підвищення ефективності використання наявних ресурсів та рівня життя населення на тлі поліпшення екологічної ситуації в регіоні.

По-друге, у дослідженні обґрунтовані пропозиції щодо застосування процесного підходу для укрупнення районів. До переваг реалізації цих пропозицій належать: узгодженість зі структурами ЄС у сфері управління районами; можливість реалізації концепції RURBAN; забезпечення сталого розвитку регіону; підвищення значення ТГ у процесі територіального управління та ін.

По-третє, реалізація заходів із субурбанізації дозволить забезпечити довгострокове економічне зростання районів, поліпшення рівня життя населення та досягнення інших стратегічних цілей. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бобровська О. Ю. Ресурсна теорія в проекції на розвиток територіальних громад. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2018. Вип. 1. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01\(19\)/14.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01(19)/14.pdf)
2. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація в Україні в контексті європейських тенденцій. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2016. № 2. С. 155–171.
3. Наконечний В. В. Основні світові моделі місцевого самоврядування: порівняльний аналіз. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 1. С. 283–289.
4. Смачний В. Розвиток організаційного механізму співробітництва територіальних громад. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 4. С. 129–139. DOI: <https://doi.org/10.33287/101917>
5. Цабєка А. Реформування адміністративно-територіального устрою держави в умовах децентралізації органів виконавчої влади в Україні. *Юридичний вісник*. 2020. № 2. С. 226–232. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1727>
6. Dyer C., Rose P. Decentralisation for educational development? An editorial introduction. *Compare*. 2005. Vol. 35. Iss. 2. P. 105–113. DOI: <https://doi.org/10.1080/03057920500129809>
7. Mikuš O., Kukoč M., Jež Rogelj M. The coherence of common policies of the EU in territorial cohesion: A neverending discourse? A review. *Agricultural Economics*. 2019. Iss 65. P. 143–149. DOI: <https://doi.org/10.17221/229/2018-AGRICECON>
8. Куйбіда В. С., Заяць І. Я. Генеза територіальної організації України: конституційно-правові аспекти : монографія. Харків : КСД, 2010. 480 с.
9. Литвин В. Територіальна організація українського соціуму і проблема кордонів. *Регіональна історія України*. 2015. Вип. 9. С. 43–52. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/160657/05-Lytvyn.pdf?sequence=1>

10. Малиновський В. Я. Децентралізаційна реформа: передумови, реалізація, результати, перспективи. *Суспільно-політичні процеси*. 2021. Вип. 1. С. 227–243.
11. Адміністративно-територіальний устрій та сталий розвиток регіону (концептуальні основи та методологія) : монографія / В. М. Бабаєв, Л. Л. Товажнянський, М. Д. Годлевський та ін. Харків, 2008. 316 с.
12. Дунаєв І. В. Механізми модернізації регіональної економічної політики в Україні в умовах інтеграційних процесів : дис. ... д-ра наук з державного управління : 25.00.02. Харків, 2018. 440 с.
13. Жупаненко В. М. Сучасне трактування інфраструктури економіки. *Облік і фінанси АПК*. 2010. № 3. С. 129–138. URL: <https://magazine.faa.org.ua/suchasne-traktuvannya-infrastrukturi-ekonomiki.html>
14. Карий О. І. Комплексний розвиток міст: теорія та методологія стратегічного планування : монографія. Львів : Вид-во «Львівська політехніка», 2011. 308 с.
15. Коломийчук В. С., Шевчук Л. Т., Шульц С. Л. Стратегічні засади соціально-економічного розвитку регіону (на матеріалах Тернопільської області). Львів; Тернопіль, 2002.
16. Лейпцизька Хартія «Міста Європи на шляху сталого розвитку». URL: https://2.auc.org.ua/sites/default/files/leypczka_hartiya.pdf
17. Піщикова К. А. Особливості організаційної інфраструктури системи управління ресурсами розвитку сучасного міста // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Економіка міста та урбаністика» (м. Київ, 23 березня 2018 р.). Київ : КНЕУ, 2018. С.180–183.
18. Методичний посібник для розробників проектів інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад. Київ : Мінрегіонбуд, 2016. 54 с.
19. Ярлыкова А. «Пять идей тактического урбанизма» // День. 22.09.2016.
20. Бежавцева В. В., Димченко О. В. Децентралізація як основа нової системи адміністративно-територіального устрою країни. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 3. С. 567–573. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/2304/1/Beliavtseva.pdf>
21. Рудаченко О. О., Єсіна В. О., Бібік Н. В. Бюджетний менеджмент в умовах переходу від стратегічного до середньострокового бюджетного планування в територіальних громадах. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2021. № 11. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-11-7680>

REFERENCES

- Babaiev, V. M. et al. *Administrativno-terytorialnyi ustroi ta stalii rozvytok rehionu (kontseptualni osnovy ta metodolohiia)* [Administrative-territorial Structure and Sustainable Development of the Region (Conceptual Foundations and Methodology)]. Kharkiv, 2008.
- Beliavtseva, V. V., and Dymchenko, O. V. "Detsentralizatsiia yak osnova novoi systemy administrativno-terytorialnoho ustroiu krainy" [Decentralization as a Basis of a New System of the Administrative-Territorial Department of the Country]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, iss. 3 (2019): 567-573. <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/2304/1/Beliavtseva.pdf>

- Bobrovska, O. Yu. "Resursna teoriia v proektsii na rozvytok terytorialnykh hromad" [Resource Theory in the Projection on the Development of Territorial Communities]. *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka*, iss. 1 (2018). [http://www.dridu.dp.ua/zbornik/2018-01\(19\)/14.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbornik/2018-01(19)/14.pdf)
- Dunaiev, I. V. "Mekhanizmy modernizatsii rehionalnoi ekonomichnoi polityky v Ukraini v umovakh intehratsiinykh protsesiv" [Mechanisms of Modernization of Regional Economic Policy in Ukraine in the Context of Integration Processes]: *dys. ... d-ra nauk z derzhavnoho upravlinnia* : 25.00.02, 2018.
- Dyer, C., and Rose, P. "Decentralisation for educational development? An editorial introduction". *Compare*, vol. 35, no. 2 (2005): 105-113. DOI: <https://doi.org/10.1080/03057920500129809>
- Karyi, O. I. *Kompleksnyi rozvytok mist: teoriia ta metodolohiia stratehichnoho planuvannia* [Integrated Development of Cities: Theory and Methodology of Strategic Planning]. Lviv: Vyd-vo «Lvivska politekhnika», 2011.
- Kolomyichuk, V. S., Shevchuk, L. T., and Shults, S. L. *Stratehichni zasady sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu (na materialakh Ternopil'skoi oblasti)* [Strategic Foundations of Socio-economic Development of the Region (Based on the Materials of the Ternopil Region)]. Lviv; Ternopil, 2002.
- Kuibida, V. S., and Zaiats, I. Ya. *Henezha terytorialnoi orhanizatsii Ukrainy: konstytutsiino-pravovi aspekty* [The Genesis of the Territorial Organization of Ukraine: Constitutional and Legal Aspects]. Kharkiv: KSD, 2010.
- "Leipcyzka Khartiia «Mista Yevropy na shliakhu staloho rozvytku»" [Leipzig Charter "European Cities on the Path of Sustainable Development"]. https://2.auc.org.ua/sites/default/files/leypczka_hartiya.pdf
- Lunina, I. O. "Biudzhethna detsentralizatsiia v Ukraini v konteksti yevropeiskykh tendentsii" [Fiscal Decentralization in Ukraine in the Context of European Trends]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy*, no. 2 (2016): 155-171.
- Lytvyn, V. "Terytorialna orhanizatsiia ukrainskoho sotsiumu i problema kordoniv" [Territorial Organization of Ukrainian Society and the Problem of Borders]. *Rehionalna istoriia Ukrainy*, iss. 9 (2015): 43-52. <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/160657/05-Lytvyn.pdf?sequence=1>
- Malynovskyi, V. Ya. "Detsentralizatsiina reforma: peredumovy, realizatsiia, rezultaty, perspektyvy" [Decentralization Reform: Prerequisites, Realization, Results, Perspectives]. *Suspilno-politychni protsesy*, no. 1 (2021): 227-243. *Metodychnyi posibnyk dlia rozrobnykiv proektiv infrastruktturnoho rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad* [Methodical Guide for Developers of Infrastructural Development Projects of United Territorial Communities]. Kyiv: Minrehionbud, 2016.
- Mikus, O., Kukoc, M., and Jez Rogelj, M. "The coherence of common policies of the EU in territorial cohesion: A never-ending discourse? A review". *Agricultural Economics*, no. 65 (2019): 143-149. DOI: <https://doi.org/10.17221/229/2018-AGRICECON>
- Nakonechnyi, V. V. "Osnovni svitovi modeli mistsevoho samovriaduvannia: porivnialnyi analiz" [The Main Global Models of Local Self-government: A Comparative Analysis]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, no. 1 (2014): 283-289.

Pishchikova, K. A. "Osoblyvosti orhanizatsiinoi infrastruktury systemy upravlinnia resursamy rozvytku suchasnoho mista" [Peculiarities of the Organizational Infrastructure of the Resource Management System for the Development of a Modern City]. *Ekonomika mista ta urbanistyka*. Kyiv: KNEU, 2018. 180-183.

Rudachenko, O. O., Yesina, V. O., and Bibik, N. V. "Biudzhethnyi menezhment v umovakh perekhodu vid stratehichnoho do serednyostrokovoho biudzhethnoho planuvannya v terytorialnykh hromadakh" [Budget Management in the Condition of the Transition from Strategic to Medium-Term Budget Planning in Territorial Communities]. *Internauka. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 11 (2021).

DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-11-7680>

Smachnyi, V. "Rozvytok orhanizatsiinoho mekhanizmu spivrobotnytstva terytorialnykh hromad" [Development of Organizational Mechanism for Local Communities Co-

operation]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannya*, no. 4 (2019): 129-139.

DOI: <https://doi.org/10.33287/101917>

Tsabeka, A. "Reformuvannya administratyvno-terytorialnoho ustroiu derzhavy v umovakh detsentralizatsii orhaniv vykonavchoi vlady v Ukraini" [Reforming of the Administrative-Territorial Structure of the State in the Context of Decentralization of Executive Authorities in Ukraine]. *Yurydychnyi visnyk*, no. 2 (2020): 226-232.

DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i2.1727>

Yarlykova, A. "«Piat idey takticheskogo urbanizma»" ["Five Ideas of Tactical Urbanism"]. *Den*, September 22, 2016.

Zhupanenko, V. M. "Suchasne traktuvannya infrastruktury ekonomiky" [Modern Interpretation of the Infrastructure of the Economy]. *Oblik i finansy APK*, no. 3 (2010): 129-138. <https://magazine.faa.org.ua/suchasne-traktuvannya-infrastruktury-ekonomiki.html>

УДК 332 (477)

JEL: O18; R19

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-11-128-133>

ЗБАЛАНСОВАНИЙ РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

©2022 КРАСНОСТАНОВА Н. Е., МЕДЛОВСЬКА Н. В.

УДК 332 (477)

JEL: O18; R19

Красностанова Н. Е., Медловська Н. В. Збалансований розвиток інфраструктури регіону

Статтю присвячено дослідженню проблем і напрямів розвитку інфраструктури регіонів. На основі узагальнення теоретичних напрацювань з питань регіональної політики визначено особливості збалансованого розвитку інфраструктури регіону. Наведено визначення термінів «сталий розвиток», «інфраструктура», «регіональна інфраструктура». Забезпечення комплексного розвитку інфраструктури територій і поліпшення умов життя населення є головною метою вдосконалення економічного механізму управління розвитком регіону. Визначено основні функції концепції підвищення якості життя населення: встановлено, якими суттєвими функціями визначається місце регіональної інфраструктури в системі ринкових відносин. У дослідженні вказано, що збалансований розвиток інфраструктури регіону має бути спрямованим на забезпечення внутрішніх і зовнішньоекономічних зв'язків регіону. Визначено, що ефект інноваційно-орієнтованої стратегії збалансованого розвитку інфраструктури регіону залежить від оптимального просторового та цільового розміщення ресурсів регіону, рівня їхньої концентрації на певній території, а також від змісту самої інноваційної діяльності. У статті також вказано, що економічна сутність регіональної інфраструктури полягає в економії, яка отримується за рахунок концентрації допоміжних виробництв у період будівництва та під час функціонування підприємств основного виробництва. Також визначено, що особливе значення регіональна інфраструктура має для заохочення малого та середнього бізнесу. В результаті дослідження встановлено, що ефект інноваційно-орієнтованої стратегії збалансованого розвитку інфраструктури регіону залежить від оптимального просторового та цільового розміщення ресурсів регіону, рівня їхньої концентрації на певній території, а також від змісту самої інноваційної діяльності.

Ключові слова: інфраструктура, регіональний розвиток, збалансований розвиток.

Бібл.: 8.

Красностанова Наталія Едуардівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту, фінансів і бізнес-технологій, Навчально-науковий інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (просп. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: n.e.krasnostanova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2151-3633>

Медловська Наталія Вікторівна – аспірантка кафедри менеджменту, фінансів і бізнес-технологій, Навчально-науковий інститут публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (просп. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

E-mail: medlovskaya18@gmail.com

UDC 332 (477)

JEL: O18; R19

Krasnostanova N. E., Medlovskaya N. V. A Balanced Development of the Region's Infrastructure

The article is concerned with a study of problems and directions of development of the infrastructure of the regions. Based on the generalization of theoretical developments on regional policy issues, the features of a balanced development of the region's infrastructure have been determined. The definitions of the terms «sustainable development», «infrastructure», «regional infrastructure» are presented. Ensuring the integrated development of the infrastructure of the territories and improving the living conditions of the population is the main goal of improving the economic mechanism for managing the development of the region. The main functions of the conception of improving the quality of life of the population are determined: it has been identified what essential functions determine the place of regional infrastructure in the system of market relations. The study indicates that the balanced development of the region's infrastructure